

TURUN YLIOPISTO

Poliittinen historia / yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

FORSMAN, SANNA: Yhdysvallat YK:n rauhanpakottamisoperaatioissa.
Tutkimuskohteina Korean sota ja Persianlahden sota.

Pro gradu-tutkielma, 61 s.

Poliittinen historia

Joulukuu 1999

Tutkielman aiheena on Yhdysvaltojen osallisuus YK:n rauhanpakottamisoperaatioihin Korean sodassa 1950-1953 ja Persianlahden sodassa 1991. Vuonna 1950 Pohjois-Korea hyökkäsi Etelä-Korean alueelle tarkoituksenaan vallata maa. 40 vuotta myöhemmin vuonna 1990 Irak valloitti eteläisen naapurinsa Kuwaitin. Kummassakin tapauksessa Yhdysvallat reagoi voimakkaasti tapahtuneisiin interventioihin ja vaati YK:n turvallisuusneuvostoa puuttumaan tapahtuneisiin hyökkäyksiin sotilaallisin voimatoimin. Tutkielma käsittelee Yhdysvaltojen roolia näissä kahdessa poliittiselta ilmapiiiriltään täysin eri aikakauden sodassa. Millä tavoin se pyrki käyttämään YK:a valta- ja ulkopoliittikkansa välineenä ja millä keinoilla se sai aikaan rauhanpakottamiseen johtaneet päätökset näissä kahdessa kriisissä. Kuinka paljon sodissa oli kysymys Yhdysvaltojen valta- ulko- ja talouspolitiikkaan liittyvistä tekijöistä. Miten muu maailma ja YK pystyivät vastaamaan Yhdysvaltojen vaatimuksiin? Minkälainen oli YK:n vaikutusvalta kyseisten kriisien hallinnassa ennen niiden syttymistä ja varsinaisten sotien aikana. Tutkimukseni käsittelee kaikkia tapahtumia Yhdysvaltojen toimien näkökulmasta.

Yhdysvallat sai YK:n turvallisuusneuvoston lähtemään sotilaalliseen rauhanpakottamisoperaatioon kummassakin kriisissä. Rauhanpakottamisoperaatioihin lähdettiin sekä Korean kriisissä että Persianlahden kriisissä YK:n peruskirjan VII luvun oikeuttamin toimin. Korean sodan aikana Yhdysvallat onnistui toimissaan turvallisuusneuvostossa lähinnä sen takia, että Neuvostoliitto boikotoi YK:n turvallisuusneuvoston istuntoja juuri kun Korean tilanne kärjistyi vuonna 1950. Se protestoi Formosan YK-jäsenyyttä koko Kiinan edustajana eikä ollut estämässä veto-oikeudellaan Yhdysvaltojen ajamaa sotilaallista pakottamista Pohjois-Koreaa vastaan. Persianlahden sodassa poliittinen tilanne oli aivan toinen. Maailma oli yhdentynyt kylmän sodan päättymisen jälkeen ja mahdollisuudet päästä yhteisiin ratkaisuihin YK:ssa olivat käytännössä realistisia. Tilannetta Yhdysvaltojen kannalta helpotti myös se, että Neuvostoliitto kamppaili sisäisen hajoamisen kanssa. Persianlahden sodasta päätettäessä kaikki suurvallat hyväksyivät YK:n turvallisuusneuvostossa tehdyt sotilaalliset pakotepäätökset.

Olen käyttänyt tutkielmassani lähdeaineistona YK:n peruskirjan artikloja sekä YK:n turvallisuusneuvoston ja yleiskokouksen päätöslausemia kyseisten kriisien aikaisilta istuntokausilta. Tärkeimmät teokset kirjallisuuden osalta ovat M.P. Srivastavan "The Korean conflict. Search for unification", Tae-Ho Yoon "The Korean War and United Nations", Ronald J. Caridin "The Korean War and American politics", Ulkopoliittisen instituutin tutkijaseminaarin "Persianlahden sodan opetukset", Satu Lipposen "YK:n toiminta Persianlahden konfliktissa", Sari Nurron "Rauhanpakottaminen - Intervention uusi muoto?".

Tutkielman aihepiiriin kuuluvia hakusanoja ovat: rauhanturvaaminen, rauhanpakottaminen, interventio, Yhdistyneet Kansakunnat, Yhdysvallat, Pohjois-Korea, Etelä-Korea, Irak, Kuwait.